

ЕНЕРГЕТИКА

ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ

Ключов въпрос

Намалява ли енергийното потребление и предизвиканите екологични натовавания?

Ключови послания

През 2021 г. се наблюдава увеличение с 6,7% на крайното енергийно потребление, в сравнение с предходната 2020 г. Крайното енергийно потребление през 2021 г. е повишено с 4,0% спрямо началото на разглеждания период – 2017 г.

През 2021 г. се наблюдава увеличение с 8,2% на брутното вътрешно потребление на горива и енергия в страната спрямо 2020 г., а в сравнение с базисната 2017 г. има увеличение с 1,9%.

КРАЙНО ЕНЕРГИЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ

Дефиниция на индикатора

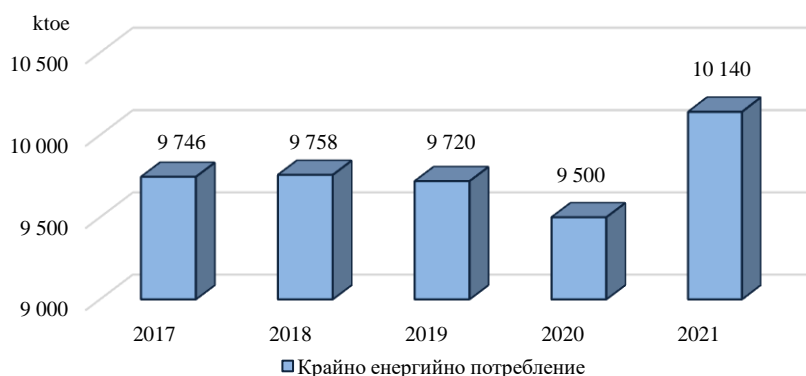
Крайно енергийно потребление – енергия, доставена на краен потребител – общ обем и обем по икономически сектори.

Крайното енергийно потребление е индикатор, който характеризира динамиката на изменение на потреблението на доставената до краен потребител енергия. Тази динамика като цяло показва какъв напредък е постигнат в процеса на намаляване на енергийното потребление и намаляване на въздействието върху околната среда на отделните крайни потребители: транспорт, промишленост, селско стопанство, домакинства и др. Този индикатор може да се използва както за целите на мониторинга, така и при оценка на ефективността на различни политически мерки, свързани с енергийното потребление и енергийната ефективност.

Оценка на индикатора

През 2021 г., в сравнение с 2020 г. най-значителен ръст се наблюдава в услугите – 21,0%, следвани от транспорта – 7,0%, индустрията – 6,1%, селско, горско и рибно стопанство – 5,5% и домакинствата – 0,9%.

Фиг. 1. Крайно енергийно потребление, ktce

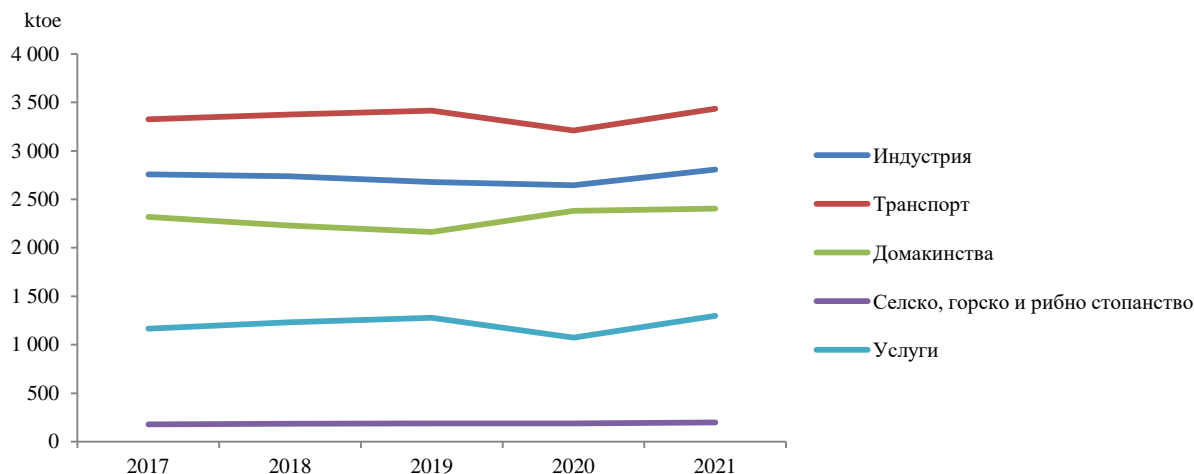

Източник на данни: НСИ

Изменението на крайното енергийно потребление по сектори е представено в таблица 1 и на фигура 2.

Табл. 1. Крайно енергийно потребление по сектори, ktce

	2017	2018	2019	2020	2021
Индустрия	2 758	2 736	2 679	2 646	2 808
Транспорт	3 325	3 375	3 414	3 210	3 433
Домакинства	2 319	2 230	2 162	2 382	2 403
Селско, горско и рибно стопанство	178	186	188	189	199
Услуги	1 167	1 231	1 277	1 072	1 297
Крайно енергийно потребление	9 746	9 758	9 720	9 500	10 140

Фиг. 2 Изменение на крайното енергийно потребление по сектори, ktce

Източник на данни: НСИ

БРУТНО ВЪТРЕШНО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ (БВПЕ)

Дефиниция на индикатора

Общо годишно потребление на енергийни ресурси в страната и разпределение на потреблението по вид на енергийните източници. Брутното вътрешно потребление на енергия (БВПЕ) на глава от населението – динамика в периода 2017-2021 г. и сравнение с други страни от ЕС.

Брутното вътрешно потребление представлява ключов фактор за развитието на индустрията и обществото. Традиционно енергията се оценява като основен елемент на икономическото развитие, но производството и потреблението на енергия оказват значително негативно въздействие върху околната среда. Индикаторът „брутно вътрешно потребление“ отразява спецификата на въздействието в зависимост от вида на използваното гориво, например използването на въглища като гориво обуславя изключително високи нива на замърсители – основна част от емисиите на парниковия газ CO₂ са резултат от изгарянето на въглища. Едно от екологично най-приемливите горива е природният газ, но при добива и транспортирането му се изхвърлят значителни количества парникови газове (напр. метан). Производството на енергия от възобновяеми източници (ВИ) оказва най-малки въздействия върху околната среда. Дългосрочната цел е изпреварващ ръст на енергийната ефективност спрямо ръста на енергийното потребление и увеличаване на дела на енергията от ВИ. Индикаторът е свързан с оценка на първичните енергийни носители и широко се използва за измерване на обемите на използваните енергийни ресурси.

Оценка на индикатора

През 2021 г. се наблюдава увеличаване на брутно вътрешно потребление с 8,2% спрямо 2020 г.

Изменението на БВПЕ е показано на фигура 3, а разпределението по енергийни източници – в таблица 2.

Фиг. 3. Брутно вътрешно потребление на енергия, ктое

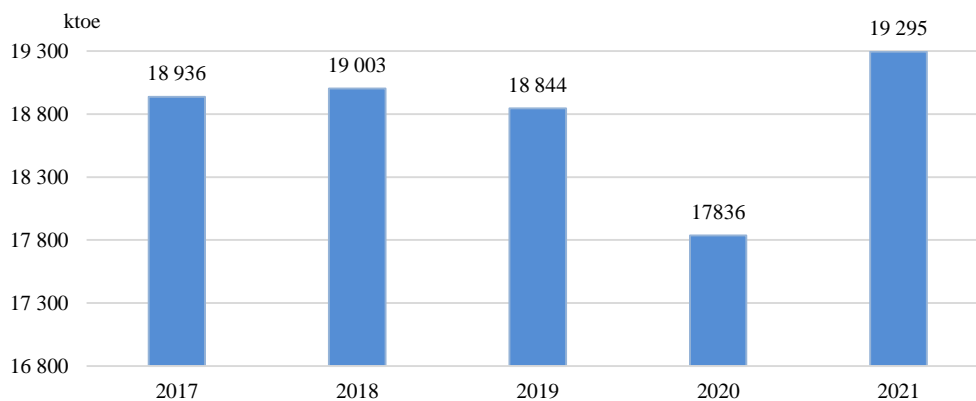

Табл. 2. Брутно вътрешно потребление на енергия в периода 2017-2021 г., ктое

Енергиен източник	2017	2018	2019	2020	2021
Въглища и горива от тях	6 123	5 634	5 249	4 283	5 293
Природен газ	2 762	2 612	2 442	2 515	2 841
Битуминозни шисти и битуминозни пясъци			5	5	
Нефт и нефтени продукти	4 540	4 621	4 752	4 312	4 572
Ядрена енергия	3 941	4 168	4 302	4 335	4 295
Възобновяема енергия и биогорива	1 952	2 542	2 469	2 549	2 915
Топлинна енергия	50	47	58	64	61
Невъзобновяеми отпадъци	39	50	67	66	74
Електроенергия	-471	-671	-500	-293	-755
Брутно вътрешно потребление на горива и енергия	18 936	19 003	18 844	17 836	19 295

Източник на данни: НСИ

БВПЕ на човек от населението в България нараства до 2,81 тое през 2021 г., като през 2017 г. е 2,68 тое, видно от следващата таблица:

Табл. 3. Изменение на брутно вътрешно енергийно потребление на глава от населението в България, тое

	2017	2018	2019	2020	2021
БВПЕ/население, тое	2,68	2,71	2,70	2,57	2,81

Източник на данни: НСИ

Ключов въпрос

Какви са тенденциите през 2021 г. по отношение на поставените цели в ИНПЕК на Република България 2021-2030 г. за намаляване на първичното енергийно потребление и крайното енергийно потребление до 2030 г.?

От 2021 г. целите за енергийна ефективност са определени в Интегрирания план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) на Република България до 2030 г., както следва: намаление на първичното и на крайното енергийно потребление.

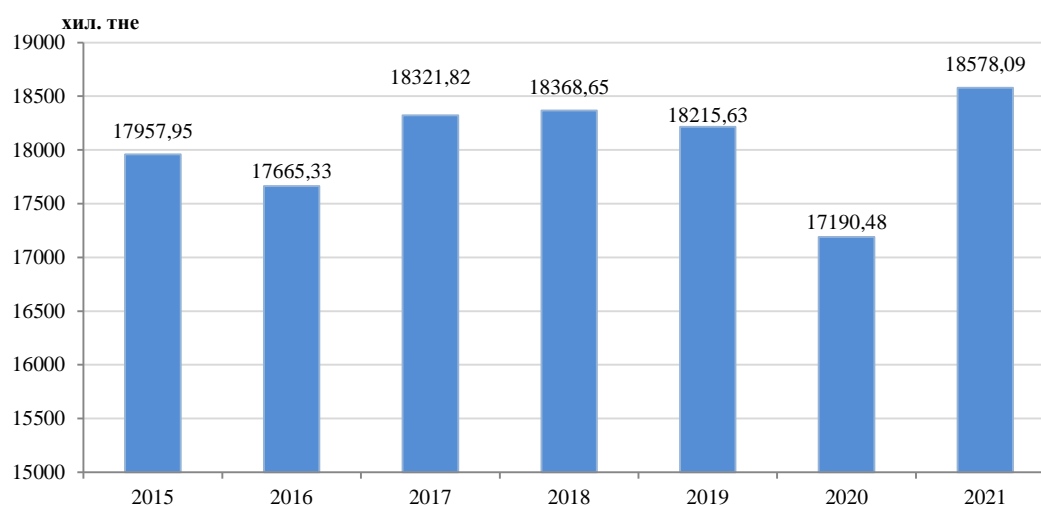
Ключови послания

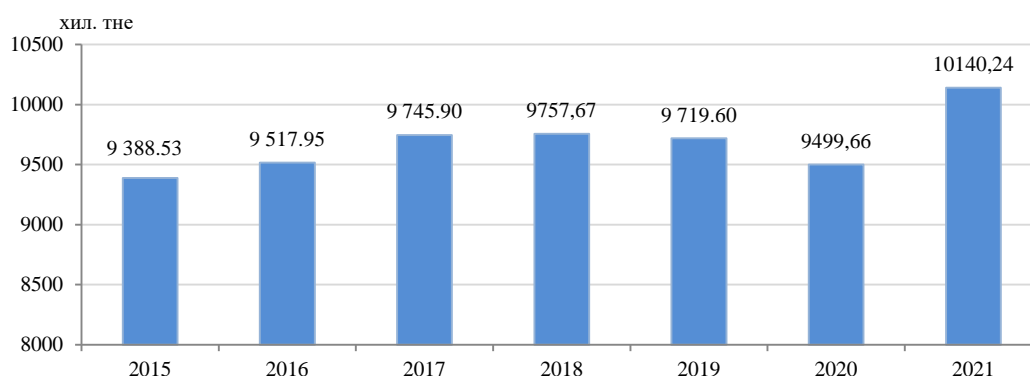
В периода 2015-2021 г. се наблюдава нарастване в индикаторите за първично и крайно енергийно потребление.

Измененията на първичното и крайното енергийно потребление (в хиляди тона нефтен еквивалент) за периода 2015-2021 г. са представени на фигури 4 и 5.

Фиг. 4. Първично енергийно потребление за периода 2015-2021 г., хил. тне

Фиг. 5. Крайно енергийно потребление за периода 2015-2021 г., хил. тне

ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ЕНЕРГИЯ ОТ ВЪЗОБНОВЯЕМИ ИЗТОЧНИЦИ

Ключов въпрос

Какви са тенденциите през 2021 г. за постигане на националната цел от 27,09% дял на енергията, произведена от възобновяеми източници в брутно крайно потребление на енергия до 2030 г., заложена в ИНПЕК?

Ключови послания

През 2021 г. брутно крайно потребление на енергия от ВИ достигна 1 897,6 ktоe, като формира дял от 17,02% в брутно крайно потребление на енергия в страната. В сравнение с 2020 г. брутно крайно потребление на енергия от ВИ през 2021 г. се е намалило с 21,93%.

Делът на енергията от ВИ в БВПЕ е отношение на потреблението на енергия от ВИ към брутно крайно потребление на енергия (БКПЕ). При изчисляването на този показател, както и на целите в сектор електрическа енергия, сектор топлинна енергия и енергия за охлаждане и сектор транспорт, се спазват изискванията на Регламент (ЕО) № 1099/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2008 г. относно статистиката за енергийния сектор (ОВ, L 304/1 от 14 ноември 2008 г.) и разпоредбите на Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници.

Табл. 4. Дял на енергията от възобновяеми източници в БКПЕ през периода 2015-2021 г.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Енергия от ВИ, ktоe	1 922,0	1 991,8	2 038,2	2 237,1	2 321,7	2 430,7	1 897,6
Дял на енергията от ВИ в БКПЕ, %	18,26%	18,76%	18,69%	20,58%	21,55%	23,32%	17,02%

В количествено изражение е отбелязан спад в БКПЕ от ВИ от 533,1 ktоe в сравнение с предходната 2020 г.

С най-голямо БКПЕ от ВИ се характеризира сектор топлинна енергия и енергия за охлаждане, в който през 2021 г. БКПЕ от ВИ е 1 108,1 ktоe и бележи спад спрямо 2020 г. (1523,6 ktоe) от 27,3%. Постигнатото отнежда на този сектор дял от 58,4% през 2021 г. в брутно крайно потребление на енергия от ВИ в страната. Намалението е в резултат от нетранспонирането на Директива (ЕС) 2018/2001 в националното законодателство и по специално на изискванията за критериите за устойчивост и за намаляване на емисиите от парникови газове при газообразните и твърдите горива от биомаса, което рефлектира върху секторите: топлинна енергия и енергия за охлаждане, както и върху сектор електрическа енергия. Твърдата биомаса продължава да е най-използвания ВИ в този сектор.

През 2021 г. брутно крайно потребление на електрическа енергия от ВИ е намалено спрямо 2020 г. и е 613,4 ktоe и съответства на 32,3% в БКПЕ от ВИ в страната.

В структурно отношение с най-голям принос за производството на електрическа енергия от ВИ имат ВЕЦ (349,1 ktоe), следвани от вятърните електрически централи (135,2 ktоe), фотоволтаичните електрически централи (126,1 ktоe) и електрическите централи на биомаса и биогаз (12,3 ktоe). В структурата на инсталираните мощности през 2021 г. с най-голям дял са ВЕЦ (62,44%), следвани от фотоволтаичните електрически централи

(23,64%), вятърните електрически централи (13,05%) и електрическите централи на биомаса и др. (0,87%).

Използваната енергия от ВИ в транспорта през 2021 г. е 234,1 ktce. Постигнатият дял на енергията от ВИ в крайното потребление на енергия в сектор транспорт е 7,61%. Следва да се има предвид факта, че до 2020 г. вкл. делът на енергията от ВИ е изчисляван съгласно изискванията на *Директива 2009/28/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници*. За 2021 г. методологията за изчисляване е променена и изчисляването на дела е съгласно изискванията на *Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници*.

Представената информация е по данни на продукта SHARES tool 2020/2021 на Евростат и НСИ, и Интегрирания план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., приет с РМС № 8 от 27.01.2021 г.

Политики по отношение на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници. Референции към съществуващо законодателство и стратегически документи

- **Интегриран план в областта на енергетиката и климата на Република България до 2030 г.**

Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България до 2030 г. (ИНПЕК, Планът) е изготвен в съответствие с изискванията на Регламент ЕС 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. Планът е приет с Решение № 8 на Министерския съвет от 27.01.2021 г. и е представен на ГД „Енергетика“ към ЕК. В ИНПЕК са заложили **стратегическите цели и приоритети** на страната в областта на енергетиката и климата до 2030 г.

- *По отношение на измерение „Енергийна ефективност“:*

В ИНПЕК са определени национални цели за 2030 г. за постигане на 27,89% намаление на първичното енергийно потребление и 31,67% намаление на крайното енергийно потребление, спрямо референтния сценарий PRIMES 2007. В количествено изражение целите на страната за 2030 г. са както следва:

- Първично потребление на енергия – 17 466 ktce;
- Крайно потребление на енергия – 10 318 ktce.

Годишното изпълнение на националните цели на ИПЕК е предмет на анализ на двугодишните интегрирани доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата, съгласно изискванията на раздел I „Двугодишни доклади за напредъка и последващи действия по тях“ от Регламент (ЕС) 2018/1999, първият от които следва да бъде изготвен и представен в ЕК през м. март 2023 г.

Приложение към ИНПЕК е Дългосрочната стратегия за подпомагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради 2021-2025 г., в която е включена пътна карта за обновяване на жилищния и нежилищен сграден фонд с индикатори, определящи индикативни междинни цели за 2030 г., 2040 г. и 2050 г.

Целите в сградния сектор се предвижда да имат принос за изпълнението на задълженията по чл. 7 от Директива (ЕС) 2018/2002 относно енергийната ефективност за определяне на националната кумулативна цел за енергийни спестявания за периода 2021-2030 г., която се изпълнява чрез Схема за задължения за енергийна ефективност за търговците с енергия и алтернативни мерки. За България националната кумулативна цел до 2030 г. е в размер на 4 357,55 ktce. Националната кумулативна цел за 2021 г. за България е в размер на 69,2

ктое, а реализираните спестявания през 2021 г. от схемата за задължения и алтернативни мерки са в размер на 24,36 ктое.

➤ *По отношение енергията от ВИ към измерение „Декарбонизация“:*

В ИНПЕК е определена национална цел за 2030 г. за 27,09% дял на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия и постигане на 14,02% дял на енергията от ВИ в сектор „Транспорт“.

Целта за дял на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия за 2021 г. е в размер на 20,87%, като през 2021 г. е постигнат дял от 17,02%. Делът на енергията от ВИ в транспорта определен за 2021 г. е 9,91%, а постигнатият дял е – 7,61%.

Постигнатата през 2021 г. за дял на енергията от ВИ в брутно крайно потребление на енергия национална цел е в съответствие с чл. 4, параграф 2 на Регламент (ЕС) 2018/1999. Същевременно в ИНПЕК предвид изпълнението на националната цел за 2020 г. е предвидено през 2021 г. да бъде постигнат дял от 20,87%. Непостигането на по-високата и амбициозна цел за 2021 г. се дължи на нетранспонирането на Директива (ЕС) 2018/2001 в националното законодателство и по специално на изискванията за критериите за устойчивост и за намаляване на емисиите от парникови газове при газообразните и твърдите горива от биомаса, което рефлектира върху секторите: електрическа енергия и топлинна енергия и енергия за охлаждане.

- **Закон за енергийната ефективност**

Основният нормативен документ в областта на енергийната ефективност е Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ). Целта на закона е съществено да се допринесе за постигането на националните цели за енергийна ефективност, като по този начин страната се включи активно в усилията на Европейския Съюз за изпълнение на общата цел на общността за 2030 г. Със ЗЕЕ е регламентирано определянето на националната цел за енергийна ефективност за 2030 г.

- **Закон за енергията от възобновяеми източници**

Законът за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ) е основният нормативен акт, който урежда обществените отношения в областта на енергията от ВИ. Със ЗЕВИ и подзаконовата нормативна уредба към него са транспонирани изискванията на Директива 2009/28/ЕО.

Източник на информация:

Министерство на енергетиката